

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA

Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Audiovizuální studia

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

RuPaul's Drag Race
Queer mytologie, jazyk a politika

František Milec

Vedoucí práce: Mgr. Helena Bendová

Oponent práce: doc. Mgr. Vít Janeček

Datum obhajoby: 12. 9. 2017

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2017

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

FILM AND TV SCHOOL

Film, television and photographic art

Audiovisual Studies

BACHELOR'S THESIS

RuPaul's Drag Race
Queer mythologies, language, and politics

František Milec

Thesis advisor: Mgr. Helena Bendová

Examiner: doc. Mgr. Vít Janeček

Date of thesis defense: 12. 9. 2017

Academic title granted: Bachelor of Arts (BcA.)

Prague, 2017

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu na tému ***RuPaul's Drag Race. Queer mytológie, jazyk a politika*** vypracoval samostatne pod odborným vedením vedúceho práce a s použitím uvedenej literatúry a prameňov.

Praha, dňa

.....

podpis diplomanta

Upozornenie

Využitie a spoločenské uplatnenie výsledkov bakalárskej práce alebo akékoľvek iné nakladanie s nimi je možné len na základe licenčnej zmluvy, tj. súhlasu autora a AMU v Prahe.

Abstrakt

Relácia RuPaul's Drag Race sa v priebehu ôsmich rokov svojej existencie pretransformovala z televízneho undergroundu na show, ktorá hýbe mediálnym svetom. RuPaul, jej hlavný porotca, v roku 2016 vyhral cenu Emmy a dopomohol tak akceptácii dragu, teda amerických travesti shows, v rámci súčasnej popkultúry. Drag Race je síce označovaný ako reality show alebo súťažná relácia, ale z ich definícií sa vymyká tým, ako má jeho zábava často radikálny politický charakter a ako divákovi poskytuje vhl'ad do queer histórie a kultúry. Jeho dopad vnímame aj v našom kultúrnom priestore v podobe oddaných fanúšikov alebo relácie Tvoja tvár má známy hlas, ktorej formát vzišiel z úspechu Drag Race.

Práca sa bude zaoberať niekoľkými otázkami:

- Aké špecifiká oproti eúropejským travesti shows má americký drag?
- Ako sa menil jeho historický význam? Ako zapadá do siete súčasnej kultúry?
- Prečo sa stal Drag Race globálnym fenoménom?
- Ukazuje show všetko alebo sú iné druhy dragu, ktoré zámerne zanedbáva?
- Je drag len zábavou? Aké môže mať iné funkcie?
- Ako sa stavia Drag Race a potažmo drag samotný ku problematike genderu?
- Prečo dostáva od LGBT* komunity zmiešanú odozvu?

Abstract

During the eight years of its existence, the show RuPaul's Drag Race has been transformed from TV underground into a series that has had a tremendous impact on the media world. RuPaul, the main judge of Drag Race, won an Emmy Award in 2016 and helped drag, the American entertainment based on cross-dressing, to be accepted as part of the contemporary pop culture. Drag Race is referred to as a reality show but it often defies such definition, as its entertainment has a radical, political character and gives the viewer an insight into queer history and culture. Its impact can also be perceived in the Central European cultural space in the form of devoted fans or the Slovak TV show "Tvoja tvár má známy hlas", a format that in many ways follows the international success of Drag Race.

The work will cover the following questions:

- What are the specifics of European and American drag?

- What is the historical significance of drag? How does it fit into the network of contemporary culture?
- Why has Drag Race become a global phenomenon?
- Does the show depict all the forms of drag or does it neglect some?
- Is drag mere entertainment? Does it have any other functions?
- How does Drag Race and drag itself reflect gender issues?
- Why does it receive mixed reviews from the LGBT* community?

Obsah

Úvod	8
1. Gay mytológie	
1.1. Poznámky ku campu	11
1.2. Gay kamufláž	14
1.3. Historické korene dragu	19
2. RuPaul's Drag Race	
2.1. Formát relácie	25
2.2. Gender, jazyk, spoločnosť	31
2.3. Distribúcia show	35
Záver	38
Poznámky	39
Zoznam obrazových príloh	40
Bibliografia	41

Úvod

Rodíme sa nahí. Všetko ostatné je drag.

– RuPaul

V malej klubovej sále bolo rušno. Publikum, usadené v približne ôsmich radách divadelných sedadiel a náhodne zoskupených stoličiek, netrpezlivo čakalo na začiatok vystúpenia. Do suterénu zvonku zanedbanej secesnej budovy neustále prichádzali ďalší návštevníci a ak chceli zachytiť šou, nezostávalo im nič iné, len stáť bokom. Bol bežný sobotný večer a v hľadisku bolo vidno gay páry, skupiny priateľov, ale aj niekoľko heterosexuálnych dvojíc. Diskotékové svetlá, točiace sa v klenbe podzemia secesnej budovy, odrážala para z dymostroja, gýčové LED panely na stenách z priehľadného bieleho skla postupne prechádzali celým farebným spektrom. Z celej scény trčala lacnosť zábavného podniku, z nasledujúceho zážitku to však ani trochu neubralo.

S kamarátom fotografom sme sa tu ocitli zhodou okolností. Pracoval na fotosérii o osamelých LGBT* ľuďoch v strednej Eúrope a vzal ma so sebou, aby som mu na ceste asistoval. V priebehu niekoľkých dní sme spravili interview s rôznymi ľuďmi, ktorých sme našli najmä cez internetové zoznamky, ale chceli sme navštíviť aj prototypický budapeštiansky gay bar, ktorý by nám poslužil ako vzorka miestnej komunity. Klub AlterEgo bol tým správnym miestom.

Dídžej ohlásil, že na pódium prichádza Betty Blue, načo zaznel ohromný potlesk. Zo zákulisia vyšiel muž v miernom predklone, aby sa na výšku zmestil do vstupného priechodu. Na tvári mal maskarou načrtnuté mačacie oči a mejkapom dokonale vytvarované feminínne črty. Jeho modré minišaty s flitrami odrážali drobné lúče svetiel a na nohách mal farebne zladené lodičky s 20-centimetrovými podpätkami. Na hlave mal nasadenú čiernu parochňu s typickým “osím hniezdom” z 60. rokov, ktorá zhmotňovala ideál čím vyššie vlasy, tým bližšie k Bohu, ako sa často hovorí v tejto komunite. Meral takmer dva a pol metra, ale napriek tomu nepôsobil zastrašujúco či šmiešne.

Ako začal synchronizovane otvárať ústa a tancovať na pieseň Back to Black od Amy Winehouse, na okamih som mu uveril, rovnako ako zvyšok publika – chvíľu nebol ani

jej lacnou napodobeninou, ani karikatúrou. Vystupoval s eleganciou a šarmom a emocionálny náboj hudby stvárnil svojimi pohybmi a mimikou tak dokonale, že som o ňom zrazu neuvažoval ako o hercovi, ale ako o postave, do ktorej sa ako divák môžem vcítiť. Akoby som v tom momente bol na dobre spracovanom a zahranom divadelnom predstavení, a nie v obyčajnom gay bare. Po vystúpení prišla nadšená reakcia publika.

V ten večer sme prišli takmer na konci celej šou, ale nasledujúci deň mala, našťastie, prebehnúť ďalšia. Ten deň bol pre mňa totiž prelomový. Konkrétne vďaka tomu, že som tohto skvelého performeru videl v jeho ďalších úlohách a s ním aj jeho kolegov; všeobecnejšie preto, že som musel uznať, že som sa dlho mýlil. Drag alebo travesti show, ako je tento fenomén známy v našich končinách, som dovtedy vnímal ako najnižšiu formu zábavy, založenú na prvoplánovom zosmiešňovaní žien. Myslel som si, že poslanstvom dragu môže byť len to, že prejavovať ženskosť smie muž len v rámci bezduchého humoru. Kultúra, ktorou som dovtedy opovrhoval, nečakane dávala nový zmysel alebo bola prinajmenšom zaujímavá a pútavá. Svoj postoj som preto musel prehodnotiť a začal som pátrať ďalej.

Betty Blue ma počas rozhovoru s ňou odkázala na americkú televíznu reláciu Drag Race, na ktorej bola údajne závislá. Vedel som, že niekoľko mojich známych RuPaul's Drag Race sleduje, ale netušil som, do čoho presne sa púšťam.

**

Na pódiu stáli dvaja muži, kamera dramaticky zmenila pozíciu a uhol, hlavný porotca RuPaul zaprial performerom veľa šťastia a odkázal: "And don't fuck it up." Začala hrať hudba. Roxxy Andrews si hneď v úvode vyzliekla šaty a dala dole parochňu – čo sa už v predošlých sériách stalo trópom Drag Race, ktorým drag queen môže navodiť atmosféru piesne, na ktorú lipsyncuje – na prekvapenie všetkých ale skrývala pod tým všetkým nový outfit aj účes. Porotcovia obe drag queens počas celého čísla sledovali s otvorenými ústami. Ich tanečný súboj bol extrémne napínavý a spolusúťažiaci v prestrihoch komentovali, že z toľkého pohybu takmer dostali epileptický záchvat. Úlohu lipsyncovať o život, a teda zachrániť sa pred vyradením, napokon splnili obaja vystupujúci, ktorí boli v tejto konkrétnej epizóde neúspešní v

súťažných zadaniach a RuPaul, najznámejší súčasný drag performer a “kráľovná” Drag Race, sa napokon rozhodol nevyradiť zo súťaže ani jedného z nich.

Bolo mi jasné, že práve sledujem jeden z ikonických momentov tejto šou. Približne v priebehu mesiaca som videl všetky dostupné diely vrátane Untucked, doplnkovej relácie zo zákulisia, a takisto nespočetné množstvo YouTube videí od mojich obľúbených drag queens, ktoré ako súčasť svojej kariéry musia byť aktívne aj ako vlogeri.

RuPaul prostredníctvom svojej šou vybudoval bohaté multimedialne impérium a pomohol presadiť drag ako fascinujúcu a najmä legitímnu formu mainstreamovej zábavy. Drag Race má v súčasnosti globálnu komunitu aktívnych fanúšikov, pre ktorých je show obsesiou a prejavujú túto obsesiu nielen na sociálnych sieťach, ale aj v reálnom živote na klubových vystúpeniach, medzinárodných tour alebo na DragCone, festivale v štýle ComicCon, ktorý producenti relácie organizujú raz ročne od roku 2015.

Táto bakalárska práca je písaná z pozície “zasväteného” fanúšika a mala by odhaliť kultúrne a politicko-ekonomické spojitosti Drag Race. Humor relácie aj intelektuálna prax skrývajúca sa za ním si takýto kontext nevyhnutne vyžadujú.

1. Gay mytológie

Pre niektorých to bol ich celý život, duša. Pre iných to bolo niečo, čo robili cez víkend.

– George Chauncey, Gay New York

1.1. Poznámky ku campu

Na to, aby človek pochopil drag, musí najprv rozumieť campu. Pôvod tohto slova nie je úplne jasný¹, ale dá pravdepodobne spojiť s francúzskym se camper², volne preložiteľným ako prehnane pózovať či stvárniť. Svoj špecifický význam pre gay komunitu získal camp v druhej polovici 19. storočia ako súčasť britského sociolektu Polari³, ktorý miešal napríklad londýnske hovorové výrazy, slová z románskych jazykov a rýmovací slang. Cieľom Polari bolo zahmlievať a zatajiť zámery hovoriacich pred ľuďmi, ktorí nepatrili do ich skupiny, a preto tento jazyk využívala najmä londýnska spodina – pouliční zabávači, prostitútky a prostitúti, cirkusanti, námorníci, zločinci či gayovia. Camp ako prídavné meno v Polari znamená zženštilý, poburujúci, škandalózný a od 19. storočia nabral rôzne ďalšie významy⁴ ako sloveso či podstatné meno.

Camp ako kultúrny koncept má však širší kontext. Jeho najkultovejší a snád' najdôslednejší popis pochádza od kultúrnej kritičky Susan Sontagovej, konkrétne z jej práce Notes on Camp⁵ z roku 1964, o ktorú sa následne opiera aj Umberto Eco v Dejinách škaredosti⁶. Sontagová píše, že definovať camp znamená zradiť ho, ale napriek tomu sa do toho púšťa so zámerom vzdelávať seba samotnú, keďže camp ju paradoxne priťahuje a zároveň odpudzuje a jej zámerom je pochopiť prečo. Pri tomto definovaní vychádzala zo svojej dlhodobej opozície voči interpretácii, pretože, ako píše napríklad vo svojej eseji On Style⁷, "Mať obsah je štylistickou konvenciou." Sontagová preto hovorí o campe ako o láske ku neprirodzenému, umelému, nadnesenému a prehnanému⁵ a je podľa nej *sensibility*; akýsi cit, citlivosť voči objektom a ľuďom; *sensibility* v takom zmysle, že môže byť kvalitou vecí či ich zámernou estetikou, ale aj nástrojom, pomocou ktorého môžeme reinterpretovať a transformovať rôzne kultúrne produkty, vrátane gýču a zlého umenia. Čo camp od nich v zásade odlišuje, sú jeho veľké ambície, pretože ak tvrdíme, že je niečo campy, znamená to, že je to zlé až do takej miery, že je to príjemné, zábavné či krásne.

Sontagová píše, že táto estetika kladie dôraz na povrch, textúru a štýl na úkor obsahu a čím banálnejšie je jeho posolstvo (sentiments), tým lepšie. Camp vidí všetko len v úvodzovkách a je preň dôležité byť tým, čím človek/vec nie je (things being-what-they-are-not), preto často narába s androgýnnosťou, ako napr. drag performer, alebo útočí na diváka okázalou dekoráciou, ako napr. secesné stoly s nohami v tvare hadov či končatín šeliem. Esej *Notes on Camp* jasne analyzuje, ale má svoje úskalia. Vďaka veľkým intelektuálnym prehláseniam sama pôsobí ako istý druh campu a ako radikálna kultúrna analýza je jasným produktom amerických 60. rokov; doby revolty mladých voči starým štruktúram. Sontagová navyše zo svojej vtedajšej pozície nemohla predpokladať, akú úlohu zohrá camp v nasledujúcich desaťročiach v rámci estetiky postmodernizmu a ako následne prenikne do mainstreamu. Bruce LaBruce, kanadský režisér a ikona hnutia New Queer Cinema, publikoval v roku 2012 manifest *Notes on Camp / Anti Camp*⁸, ktorý reaguje na Sontagovej esej v niekoľkých bodoch.

LaBruce píše, že popkultúra od 90. rokov prevzala iróniu ako svoj východiskový bod a spolu s ňou komodifikovala niektoré prejavy campu, tie sú ale v súčasnosti ochudobnené o transgresiu, sofistickanosť a finesu, ktoré ku jeho pôvodnej forme nevyhnutne patria. Režisér kritizuje Sontagovú v prvom rade za to, že camp je podľa nej apolitický a neangažovaný. Podľa neho bol totiž pôvodne subverzívny a revolučný vo vzťahu ku väčšinovej spoločnosti, keďže figuroval ako nástroj na oslobodenie sa od jej morálky a serióznosti. Ako príklad dobre poslúžia staršie filmy Johna Watersa – znásilnenie raka v *Multiple Maniacs* alebo masová vražda za skákania na trampolíne vo *Female Trouble* – v porovnaní s jeho hitom *Hairspray*, ktorý je rodinnou komédiou.

“Disneyfikovaný” camp je možné v súčasnosti nájsť napríklad v podobe Lady Gaga, ktorá svojím zjavom apropriuje drag a ktorú jej vydavateľstvo následne marketuje LGBT* publiku. Gaga podporuje LGBT* práva, ale podľa LaBruceovej analýzy vo svojej podstate podsúva fanúšikom nanajvýš len konzervatívne hodnoty ako manželstvo a v dôsledku sa snaží zmazať odlišnosť týchto ľudí. “Klasický gay camp oslavoval kvality deviácie, odlišnosti a excentrickosti, ktoré v minulosti definovali životné skúsenosti gayov. [...] Camp sám o sebe by mal byť definovaný ako druh šialenstva, trhliny v realite, ktorú by sme znova mali prevziať a využiť na porazenie neautentického, spiatocňického campu,” dodáva LaBruce na záver svojho manifestu.

Obr. 1. Drag queen Divine vo filme *Female Trouble* (1974, r. John Waters)

¹ *Camp*. In: *English Oxford Living Dictionaries* [online]. Oxford University Press [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/camp>

² HARPER, Douglas. *Camp*. In: *Online Etymology Dictionary* [online]. Douglas Harper [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.etymonline.com/index.php?term=camp>

³ WHEELER, Andre. *Learn Polari, the Secret Language of the Gays* [online]. *Out Magazine* [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.out.com/art-books/2016/3/25/learn-polari-secret-language-gays>

⁴ BAKER, Paul. *Polari – The Lost Language of Gay Men*. Londýn: Routledge, 2003, s. 76. ISBN 9781134506354.

⁵ SONTAG, Susan. *Notes on Camp*. In: SONTAG, Susan. *Against Interpretation, and Other Essays*. New York: Farrar, Straus & Giroux, 2007. ISBN 0312280866.

⁶ ECO, Umberto, ed. *Dějiny ošklivosti*. Praha: Argo, 2007. ISBN 9788072038930.

⁷ SONTAG, Susan. *On Style*. In: SONTAG, Susan. *Against Interpretation, and Other Essays*. New York: Farrar, Straus & Giroux, 2007. ISBN 0312280866.

⁸ LABRUCE, Bruce. *Notes on Camp / Anti Camp* [online]. Bruce Labruce [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://brucelabruce.com/2015/07/07/notes-on-camp-anti-camp/>

1.2. Gay kamufláž

Bryan Lowder, americký žurnalista z online denníka Slate, rozoberá v článku *What Was Gay?*¹ prečo sa tvrdenie, že byť gay je kultúrny fenomén, dnes stalo neslušným a politicky nekorektným. Lowder sa snaží zboriť alebo aspoň potlačiť mýtus “Born This Way” – LGBT* aktivisti na svoje zrovnoprávnenie v posledných desaťročiach strategicky redukovali homosexualitu na drobnú povahovú črtu, ktorá má na človeka len malý vplyv. Podľa nich ide len o rovnakopohlavnú príťažlivosť, ktorá je vrodená, o čom svedčia aj dôkazy z vedeckých výskumov, a na základe toho by mali byť homosexuáli akceptovaní spoločnosťou. Takýto postup bol efektívny, keďže v západných krajinách dodnes každoročne narastá percentuálny podiel ľudí, ktorí homosexualitu považujú za prijateľnú. Tento argument je však problematický, keďže je to *appeal to nature*, teda argumentačný *faul* typu prirodzené = morálne, a zámerne zanedbáva kultúrnu konštrukciu gay identity.

Lowder preto hovorí o homosexualite a gayness ako dvoch rozličných veciach a dokazuje, že gay identitu už od jej počiatkov neprevzali všetci homosexuáli. Naopak, jej priaznivci sa začali chovať nie ako istý druh subkultúry, ale skôr ako etnická menšina, ktorá sa sformovala v reakcii na psychiatrickú diagnózu a neskôr už podľa genetického základu, žijúc vo vlastných mestských štvrtiach, kultivujúc svoj folklór v podobe literatúry, hudby.

V povojnovom období, kedy homosexualita nebola spoločensky akceptovaná a tlak na tvorenie nukleárných rodín zmazal dôležitú časť pred- a medzivojnového progresu, znamenalo dívať sa na realitu campovými okuliarmi to, že gay diváci či poslucháči mali možnosť aktívne narábať s produktmi väčšinovej spoločnosti, dávať im nové významy a pretvoriť ich na vlastný druh folklóru, ktorý je niekedy čitateľný len pre nich samotných a navonok pôsobí “neškodne”. (S ohľadom na históriu západnej kultúry by sme tento proces mohli pripodobniť situacionistickému *détournement* alebo procesu *zludovania*.)

Camp je umenie všimnúť si ornament, nuansu, detail – obzvlášť “nesprávny” detail, ako píše Lowder. V jednej zo scén muzikálu *An American in Paris*² Gene Kelly ako maliar Jerry spieva pianistovi Adamovi pesničku o tom, ako sa zamiloval do mladej Lise, avšak interakcia, gestá a pohľady hovoria o niečom inom ako o bežnom priateľstve týchto mužských postáv. Kelly ladne vchádza do miestnosti, akoby sa

vznášal vo vzduchu, zaujme pózu s ochabnutým zápästím, dáva Adamovi nežný bozk na hlavu. Láhne si na jeho klavír, nakloní sa k nemu a díva sa mu do očí, načo je možné z postavy pianistu vyčítať žiarlivosť a hnev, nielen skepticizmus voči Jerryho novému vzťahu. Jeho tanec vyústi do energického stepu a slapstick komédie, napokon si ale ku Adamovi sadne na stoličku a znova sa jeden na druhého uprene pozerú. Nasleduje rýchla prelínačka.

Obr. 2. Záber z filmu An American in Paris (1951, r. Vincente Minnelli)

Vtedajší divák si scénu mohol interpretovať ako chvíľkovú bláznivosť, zapríčinenú láskou a je zložité dopátrať sa ku odpovedi, v akom kontexte vznikla a či je jej campovosť ovplyvnená len našou súčasnou optikou. Každopádne, od bežného macho hrdinu klasického Hollywoodu má v tejto scéne Kelly očividne veľmi ďaleko a navyše je o homosexualite režiséra filmu Vincentovi Minnellim dostupných niekoľko prác. Tajné gay odkazy prepašoval aj do iných svojich filmov³ – napríklad v The Pirate Gene Kelly doslova tancuje pri tyči v obtiahnutých nohavičkách (pre pohľad okolostojacich žien, ale falický symbolizmus tyčí dodáva tancu náboj homoerotiky) a

v tomto filme je aj chaotická scéna bálu, kde sa v pozadí mihne muž v baletnej sukni, držiac za ruku iného muža.

Podobné triky využívali muzikály zámerne na obídienie Haysovho cenzúrneho kódexu aj v iných prípadoch³. Jane Russel v *Gentlemen Prefer Blondes* v telocvični spieva o tom, ako je sexuálne dostupná a hľadá svalnatého muža, ale stačil by jej aj nejaký obyčajný, s ktorým by si mohla založiť domácnosť. Športovci oblečení len v plavkách telovej farby Russel ignorujú a venujú sa gymnastike, tancu a sebe navzájom a na stene za nimi je zobrazený výjav bojovníka z gréckych amfor. Za referencie je v tomto prípade zodpovedný gay choreograf Jack Cole, ktorému bolo umožnené pracovať samostatne od režiséra Howarda Hawksa.⁴

Podobný zmysel pre detail sa z americkej gay komunity nevytratil ani v 70. rokoch, kedy už západná morálka bola otvorenejšia voči inakosti, ovplyvnená východnou filozofiou, fenoménom hippies, Summer of Love alebo protestami za občianske práva. Gay komunita, inšpirovaná týmito udalosťami, stála po Stonewallskej vzbure v New Yorku na počiatku svojho boja za zrovnoprávnenie. Tesne po nej sa stal módnym gay výzorom tzv. Castro Clone⁵, ktorý využíval estetiku hypermaskulinity a privlastnil si denim, kožu a vizuálne prvky mužských archetypov ako kovboji, stavbári, námorníci alebo policajti, čo dokazuje napríklad aj disko zoskupenie The Village People, fotografie Roberta Mapplethorpa alebo postavy vo filmoch Andyho Warhola a Kennetha Angera z obdobia 60. a 70. rokov⁶.

Castro Clone mohol ľahko zapadnúť medzi bežnú mužskú populáciu, ale zároveň mohol drobnými detailami signalizovať svoje sexuálne preferencie či kultúrnu príslušnosť. Tento fakt skúma kniha *Gay Semiotics*⁷, ktorá je sčasti antropologickým výskumom a sčasti fotografickou esejou o gay comunitě v sanfranciskej štvrti Castro. Kniha podrobne analyzuje reč komunity, primárne v kontexte tzv. cruisingu, hľadania partnerov náznakmi, ktorý bol často jedinou takou možnosťou v homofóbnej spoločnosti. Cruising si, podobne ako camp, vyžaduje schopnosť odhaliť kamufláž a vidieť cez ňu, všimnúť si farebnú vreckovku v zadnom vrecku nohavíc alebo letmý pohľad, ktorý signalizuje túžbu. Ako píše básnik Frank O'Hara v básni *Homosexuality*⁸: "Takže odkladáme svoje masky, všakže, a budeme potichu? Akoby nás prebodol pohľad!"

Obr. 3. fotografia z knihy *Gay Semiotics* Hala Fischera

Diagnóza homosexuality bola od svojho sformulovania znakom toho, že muž vo svojej rodovej úlohe zlyhal, zrádza svoju maskulinitu, jeho titul mu nepatrí¹. Tieto predsudky majú ľudia dodnes, ale našťastie proti nim existujú rôzne nástroje, ktoré gay komunita za minulé storočie stihla vytvoriť. Castro Clone bol jedným z nich, keď svojou campovou mužnosťou archetypy stelesňoval a zároveň parodoval, upozorňujúc na to, že sú len maskami. Drag sa vo svojej podstate pokúša o to isté – nálepku ne-mužov ale drag queens prevzali s cieľom feminínnosť vo svojej komunite destigmatizovať, ako spomína Lowder vo svojom článku. Drag performerí zámerne poukazujú na to, že umelým konštruktom je každá naša identita, bez ohľadu na to, či nám ju prisudzuje niekto iný alebo my sami.

-
- ¹ LOWDER, Bryan. *What Was Gay?* [online]. Slate Magazine [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.slate.com/articles/news_and_politics/history/2015/05/can_you_be_homosexual_without_being_gay_the_future_of_cruising_drag_and.html
- ² An American in Paris, 1951, r. Vincente Minnelli
- ³ BARRIOS, Richard. *Screened out: Playing gay in Hollywood from Edison to Stonewall*. New York: Routledge, 2003, s. 234. ISBN 9780415923293.
- ⁴ Cenzorom v Spojených štátoch táto scéna úspešne ušla, ale v Británii bola vystrihnutá, ako píše Barrios.
- ⁵ LEVINE, Martin P. a Michael S. KIMMEL. *Gay Macho: The Life and Death of the Homosexual Clone*. New York: New York University Press, 1998, s. 3. ISBN 9780814746950.
- ⁶ napr. Scorpio Rising (1963, r. Kenneth Anger), Lonesome Cowboys (1969, r. Andy Warhol a Paul Morrissey)
- ⁷ FISCHER, Hal. *Gay Semiotics: A Photographic Study of Visual Coding Among Homosexual Men*. [New ed.]. Los Angeles: Cherry and Martin, 2015. ISBN 0976184176.
- ⁸ O'HARA, Frank. *Homosexuality* [online]. Poem Hunter [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.poemhunter.com/poem/homosexuality/>

1.3. Historické korene dragu

Drag vo svojom súčasnom význame je a zároveň nie je produktom anglo-americkéj kultúry. Toto slovo má, rovnako ako camp, spojitosť s Polari¹, v ktorom znamenalo všeobecne šaty, konkrétnejšie ženské na mužoch, a kam sa v 19. storočí dostalo pravdepodobne 1) z nemeckého tragen (alebo trogn z jidiš)², teda nosiť, alebo 2) ako skratka pre dressed as a girl z divadelného žargónu³.

Divadelný vplyv nie je možné zanedbať – ako súčasť predstavení a rituálov bola praktika prezliekania sa za opačné pohlavie (špecificky v prípade mužov) prítomná už pred modernou a je ju možné nájsť v rôznych kultúrach po celom svete. Starogrécke či alžbetínske divadlo mohli hrať len muži a japonské ľudové divadlo kabuki pozná túto tradíciu dodnes. Takisto európska opera od 17. storočia využívala prednes kastrátov⁴ a divadlo zase hru en travesti^{4,5} a napríklad baletné role záporných ženských postáv v minulosti často tancovali muži v ženských kostýmoch⁶. Drag predstavenia prebiehajú tradične v priestore s oddeleným javiskom a obecenstvom a divák počas nich môže zažiť katarziu alebo suspension of disbelief – vidieť performeru nie ako muža v šatách, ale napriek všetkým jeho nedokonalostiam ako krásnu alebo komickú ženskú postavu – tak, ako to opisujem v úvode tejto práce. (Je nutné podotknúť, že drag často túto ilúziu zámerne ruší.) Korene dragu je ďalej možné prepojiť s rôznymi typmi entertainmentu. Masque, európska dvorná zábava v období baroka, využíval vystupujúcich v bohate zdobených alegorických kostýmoch, ktorí tancovali, spievali a hrali⁷. Britská pantomíma pozná tzv. pantomime dame, mužskú “prezliekaciu” úlohu⁸.

Drag ako špecificky moderný fenomén vznikol v rámci mestskej zábavy v 19. a na začiatku 20. storočia. Prezliekanie do ženských šiat patrilo v britskom kontexte music hallu a kabaretiérstvu⁹, v americkom kontexte zase vaudevillu a freak shows¹⁰. Viktoriánska éra zasiahla obe krajiny a v USA mala dopad na legislatívu v oblasti odievania – konkrétne v rokoch 1848-1900 vošli do platnosti zákony o zákaze nosenia oblečenia, ktoré nepatrilo ku pohlaviu konkrétneho človeka. Tie následne viedli ku rôznym škandálom a s nimi spojenou fascináciou, ale najmä ku podnikaniu s „exotmi“¹¹. Keďže súkromných priestorov sa zákony nedotýkali, genderoví nonkonformisti (drag performer, intersex ľudia, ženy s bradou, atď.) boli rýchlo zaradení do repertoáru zábavných podnikov. Pre publikum freak shows bola travestia formou rituálneho poníženia muža a slúžila na vymedzenie hraníc genderu –

väčšinová spoločnosť podobne konštruovala aj iných "exotov" na potvrdenie svojej normálnosti. Travestia sa okrem toho vyskytovala aj v minstrel shows¹², čo boli komické predstavenia, v ktorých bieli muži karikovali černoškú populáciu na základe rasových stereotypov.

Korene dragu by sme mohli nájsť paradoxne aj v úplne inom modernom fenoméne – kulturistike. Drag queens podobne ako muži-kulturisti svojimi výkonmi prekonávajú limity mužského tela a tiež by sme ich mohli nazvať *bodybuildermi*, avšak v dialektickom vzťahu kulturistiky a predstáv o ženskosti. Keď vystupujú a tancujú vo vysokých topánkach, kostýme s korzetom a vypchávkami, parochni a s vrstvami make-upu na tvári, tiež dočasne pretvárajú svoje telo s veľkou dávkou fyzickej sily a sebazaprenia.

Od svojho revolučného, gay kontextu mal drag v týchto prípadoch ďaleko. Ten prišiel koncom 19. storočia v podobe medzinárodného fenoménu drag bál, na ktorých mohli rovnakopohlavné páry spolu beztrešne tancovať a kde organizovali súťaže o najnápaditejšie kostýmy. Divoké 20. roky následne priniesli s urbanizáciou, jazzom a bojom za ženské práva aj upevňovanie mestských gay enkláv, vývoj v gay kultúre a výrazný aktivizmus za práva LGBT* ľudí. Kým napríklad weimarské Nemecko zažívalo v tejto oblasti politickú a psychiatrickú obrodu, americká Prohibícia zapríčinila miešanie rôznych skupín obyvateľstva a mešťania mali zrazu možnosť sa, v hone za alkoholom, spoznať s ľuďmi z iných sociálnych skupín v rámci ich mestskej časti. Atmosféra undergroundových podnikov pomohla na niekoľko rokov destigmatizovať homosexualitu a spôsobila tzv. Pansy Craze¹³, nevídaný záujem o drag vystúpenia, gay bály či hercov. Ten vydržal až do nového konzervativizmu 30. rokov a napr. s ním spojeného zavedenia Haysovho kódexu v Hollywoode.

Po druhej svetovej vojne ovplyvnili drag ďalšie udalosti. Kým päťdesiate roky znamenali posilňovanie homofóbnych pozícií v Hollywoode a celkovo v kultúre¹⁴, šesťdesiate roky priniesly s druhou vlnou feminizmu a hippie spiritualitou aj uvoľnenie v definovaní maskulinity a femininity, ktoré sa výrazne prejavilo v popkultúre a umení. Andy Warhol svojou tvorbou pomohol vo svete umenia zaviesť optiku campu a prostredníctvom svojich múz, superstars (napr. Jackie Curtis) a autoportrétov v dragu¹⁵ pomohol drag popularizovať. Zatiaľčo gay kultúra zažívala svoju obsesiu Castro Clone a campovou mužnosťou, glam rockeri ako The New York Dolls, Roxy

Music alebo Warholov obdivovateľ David Bowie posunuli androgýniu ich rockových predchodcov¹⁶ na nový level a mnoho trikov si pritom požičali z dragu. Ziggy Stardust, Bowieho alterego, sa dokonca v duchu Space Age éry označil nálepkou mimozemšťana, a teda zase akéhosi exota, no obecenstvo sa na jeho vystúpenia už nechodilo smiať ako na freak shows, ale obdivovať krásu a sex appeal mimo striktné definovaných hraníc genderu¹⁷.

Postavenie dragu v popkultúre upevnil aj úspech exploatačného muzikálu Rocky Horror Picture Show, v ktorom Tim Curry hrá hlavnú postavu Doktora Frank-n-furtera, „rozkošného transvestitu z mesta Transsexual v Transylvánii“, a ďalej undergroundové filmy Johna Watersa s drag queen Divine¹⁸. Divine vždy stvárňovala na svoju dobu prehnane perverzné postavy ako fetišisti, masové vrahyne, atď, to ale nezabránilo Disneymu, aby koncom 80. rokov na jej základe vytvoril postavu zlej čarodejnice Ursuly v Malej morskej víle^{19,20} a Waters s ňou v roku 1988 natočil rodinnú komédiu Hairspray. Robin Williams hral v roku 1993 v dragu už v rodinnej komédii Mrs. Doubtfire v postave starostlivého otca. Môžeme teda tvrdiť, že na slová Brucea LaBrucea o „disneyfikácii“ campu skutočne do nejakej miery došlo, na radikálnosti to však ani v tomto období neubralo.

Drag nabral svoj aktivistický rozmer počas už spomínanej Stonewallskej vzbury²¹ – v 60. rokoch vykonávala polícia v gay podnikoch časté razie, aby odhalila návštevníkov, ktorí nosili menej ako tri kusy oblečenia zodpovedajúceho ich pohlaviu. V tej dobe bol takýto čin v trestný a razie sa dotkli 28. júna 1969 aj newyorského baru Stonewall, ktorý vlastnila mafia a ktorý poskytoval služby najmä drag queens, trans ženám, mladým LGBT* bezdomovcom či prostitútom. Obecenstvo Stonewallu sa ale, celkom nečakane, začalo voči policajnému zásahu násilne brániť a z malej potýčky sa stali výtržnosti. Pozoruhodné je, že na čele davu stáli práve dve drag queens – afroameričan Marsha P. Johnson a latinoameričan Sylvia Rivera – a tento bod v amerických LGBT* dejinách znamenal zásadný obrat od predošlého nenásilného aktivizmu za asimiláciu gayov a lesbičiek a vytvorenie tzv. Gay Liberation Front. Na jeho počesť sa dodnes oslavujú Pride pochody po celom svete.

Obr. 4. Dobový záber zo Stonewallskej vzbury²²

Následne sa v 70. a 80. rokoch v etnických štvrtiach New Yorku rozmohla undergroundová scéna drag bállov, na ktorých latinoamerická a černošská LGBT* komunita súťažila v realness – tom, kto dokáže svojím outfitom vytvoriť najlepšiu ilúziu toho, že by mohol patriť medzi beloškú heterosexuálnu populáciu, ktorá dovtedy ovládala väčšinu mediálnych obrazov o spoločnosti. Pánske vojenské uniformy či obleky biznismenov tvorili len malú časť toho, čo sa na bálloch predvádzalo. Hlavnými atrakciami boli dámska haute couture od Diora alebo Chanel, ale aj podomácky vyrobené róby a kostýmy. Samostatnou kategóriou bol vogue, sčasti pouličný tanec, sčasti móдне pózovanie do diska alebo house hudby. Táto komunita ľudí bola do veľkej miery odmietaná svojimi vlastnými rodinami a zároveň aj belošskou gay scénou, a aj preto si na bálloch zakladali svoje nové drag rodiny, tzv. houses, ktoré neskôr medzi sebou súťažili ako gangy. V roku 1990 zachytil bály dokumentárny film *Paris Is Burning* a ukázal, že drag tu bol nielen hrou s genderom, ale najmä radikálnym prekonaním spoločenského postavenia a rasy.

Ako tiež píše prof. Cynthia Belmont vo svojom článku o *Has Queer Culture Lost Its Edge?*²³, drsný humor drag predstavení pomohol v 80. a 90. rokoch LGBT* ľuďom prežiť AIDS krízu a reaganovský hon na čarodejnice. “Tvrdím, že privilegiom drag queen je zosmiešniť a uraziť absolútne kohokoľvek v mene humoru – a toto privilegium je pre marginalizovanú skupinu momentom moci voči verejnosti.”

¹ BAKER, Paul. *Polari – The Lost Language of Gay Men*. Londýn: Routledge, 2003, s. 43. ISBN 9781134506354.

² HARPER, Douglas. Drag. In: *Online Etymology Dictionary* [online]. Douglas Harper [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.etymonline.com/index.php?term=drag>

³ Drag. In: Wikipedia [online]. Wikimedia Foundation [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Drag_queen#Etymology

⁴ HERIOT, Angus. *The Castrati in Opera*. [New ed.]. London: Calder Publications, 1980. ISBN 9780714501543.

⁵ *En travesti*. In: *English Oxford Living Dictionaries* [online]. Oxford University Press [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://en.oxforddictionaries.com/definition/en_travesti

⁶ MIDGELOW, Vida. *Reworking the Ballet: Counter-Narratives and Alternative Bodies*. New York: Routledge, 2007, s. 51. ISBN 9780415976022.

⁷ WARD, Adolphus William et al. *Popularity of the Masque in the age of Elizabeth*. In: *The Cambridge History of English and American Literature* [online]. Bartleby.com [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.bartleby.com/216/1301.html>

⁸ GARDNER, Lyn. *The end of the panto dame? Oh no it isn't!* [online]. The Guardian [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/theatreblog/2013/dec/09/pantomime-dames-principal-boys-theatre>

⁹ BAKER, Roger a Peter BURTON. *Drag: A History of Female Impersonation in the Performing Arts*. New York: New York University Press, 1994, s. 149. ISBN 9780814712542.

¹⁰ tamtiež, s. 13 a 134.

¹¹ GERMANN, Olivia. *Gender Performance: From the Freak Show to Modern Drag* [online]. Ball State University [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://bsuenglish.com/dlr/past/issue3_germann.pdf

¹² BAKER, Roger a Peter BURTON. *Drag: A History of Female Impersonation in the Performing Arts*. New York: New York University Press, 1994, s. 190. ISBN 9780814712542.

¹³ CHAUNCEY, George. *Gay New York: Gender, Urban Culture, and the Making of the Gay Male World, 1890-1940*. 3. [print.]. New York: Basic Books, 1995, s. 301. ISBN 9780465026210.

¹⁴ *History of homosexuality in American film*. In: *Wikipedia* [online]. Wikimedia Foundation [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_homosexuality_in_American_film#World_War_II_era_to_1960s

¹⁵ WARHOL, Andy. *Self-Portrait in Drag* [online]. Guggenheim [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.guggenheim.org/artwork/15490>

¹⁶ napr. Jim Morrison, Mick Jagger, Little Richard

¹⁷ LIGHT, Alan. *Ziggy Stardust: How Bowie Created the Alter Ego That Changed Rock* [online]. Rolling Stone 2017 [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.rollingstone.com/music/features/ziggy-stardust-how-bowie-created-the-alter-ego-that-changed-rock-20160616>

¹⁸ napr. *Multiple Maniacs* (1970), *Pink Flamingos* (1972), *Female Trouble* (1974)

¹⁹ WILLMAN, Chris. *The Little Mermaid* [online]. Entertainment Weekly [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://ew.com/article/2012/07/31/little-mermaid-3/>

²⁰ Viacero kníh a článkov poukazuje na to, že Disneyho filmy často dávajú záporným postavám gay hlas a maniere. Vid' RYAN, Hugh. *Why So Many Disney Villains Sound Gay* [online]. Vice Magazine [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://www.vice.com/en_uk/article/5g9e4d/the-number-of-gay-animated-villains-will-surprise-you-456

²¹ CARTER, David. *Stonewall: The Riots That Sparked the Gay Revolution*. New York: St. Martin's Press, 2010, s. 162. ISBN 9780312671938.

²² tamtiež

²³ BELMONT, Cynthia. *Has queer culture lost its edge?* [online]. Salon [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.salon.com/2017/08/06/has-queer-culture-lost-its-edge/>

2. RuPaul's Drag Race

2.1. Formát relácie

Pointou Drag Race je súťaž o titul America's Next Drag Superstar, pričom next v tomto prípade znamená prevzatie žezla a koruny po RuPaulovi, hlavnom porotcovi relácie. História RuPaula ako hviezdy začala v 80. rokoch pôsobením v punkovej skupine Wee Wee Pole a réžiou a hraním v exploatačných filmoch (Star Booty) či hudobných videoklipech (The Loveshack od The B-52s). V tomto období prešiel od post-punkového hry s rodovými prvkami ku vystupovaniu v plnom dragu a 90. roky mu následne priniesli slávu v mnohých ohľadoch – v roku 1993 vydal tanečný album Supermodel of the World, ktorý pomohol ustáliť jeho Supermodel look a zaznamenal úspech v rôznych svetových hitparádach. Na základe toho začal spolupracovať ako model(ka) pre Mac Cosmetics a dostal vlastnú talk show na VH1. Okrem toho hral v roku 1995 vedľajšiu úlohu v To Wong Foo, Thanks for Everything! Julie Newmar (r. Beeban Kidron) – road movie s drag queens, ktorú v USA natočili po vzore austrálskeho filmu The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert (1994, r. Stephan Elliott). Následne vydal niekoľko singlov a albumov, vrátane spolupráce s Eltonom Johnom. Cez hudbu, filmy, motivačno-humorné knihy a televízne show vybudoval svoje mediálne impérium a je v súčasnosti jedným z najznámejších gay zabávačov v Spojených štátoch.

Obr. 5. (vľavo) Záber z RuPaulovho videoklipu Supermodel of the World

Obr. 6. (vpravo) RuPaul v Drag Race

RuPaul je kráľovnou Drag Race a porotcovský panel je vždy vykreslený len ako skupina jeho radcov. Vo väčšine sérií sa po jeho boku objavuje Michelle Visage, hviezda dievčenského tria Seduction z 80. rokov a RuPaulova *fag hag*¹, ďalej Santino Rice, účastník módnej súťažnej show Project Runway, alebo Carson Kressley, módnym expert z reality show Queer Eye for the Straight Guy. Takmer každá epizóda má potom tematických hosťujúcich porotcov – kým v prvej sérii vystupovali len menej známi ľudia, v posledných sériách boli hosťami Lady Gaga², herec Neil Patrick Harris³, skupina Blondie⁴ a výsledok epizódy venovanej odkazu režiséra Johna Watersa a drag queen Divine hodnotil Waters sám⁵. Dôraz je v týchto prípadoch kladený na gay ikony a ľudí, ktorí buď pomáhajú LGBT* komunite alebo výrazne prispeli ku campovej estetike. Iný typ porotcov predstavujú korporátni sponzori show, napr. zástupcovia Absolut Vodka⁵ alebo Mac Cosmetics⁶ – väčšinou počas hodnotenia nemajú čo povedať, ale sú súčasťou product placementu v show.

Obr. 7. Panel porotcov v RuPaul's Drag Race

Epizóda Drag Race je takmer vždy koncipovaná tak, že začne malou výzvou (mini challenge). Účastníci majú pár minút, aby si napríklad vymysleli scénu s bábkou, ktorá reprezentuje ich súpera, alebo aby si pripravili krátky pokrik v zmysle americkým "cheerleaderiek", prípadne si ulovili čo najviac pomôcok na vytvorenie kostýmu vo veľkej výzve (main challenge). Ten, kto vyhrá, má buď výhodu – napr. rozdeľuje súťažiacich do tímov – alebo je vedúcim jedného z tímov pre konkrétnu veľkú výzvu.

Veľké výzvy vždy zahŕňajú módnou show (*runway*) na určitú tému (*Glitter Ball*⁷, *Gone with the Window*⁸, *Post-apocalyptic Couture*⁹, atď.), na ktorú si queens väčšinou musia ušiť vlastné šaty, prípadne ich pripraviť z nevšedných materiálov ako papier či odpad. Často je však súčasťou výzvy napríklad aj pózovanie pre módnou fotku, stand-up komédia, tanečné číslo, muzikálový výstup, reálny spev, scénka pre film či reklamu, účasť vo fiktívnej hernej show, moderovanie talk show alebo úloha premeniť na drag queen napr. heterosexuálnych vojakov, maskulínne pôsobiace športovkyne alebo dôchodcov, ktorí zažili Stonewallskú vzburu¹⁰. Mnohé súťažné zadania vychádzajú z RuPaulovej vlastnej mytológie a ich cieľom je nájsť postavu akéhosi univerzálneho zabávača, ktorý oplýva “charizmou, jedinečnosťou, pevnými nervami a talentom”¹¹. Show je veľkou poctou pre americký entertainment od vaudevillu a jeho práce s mutližánrovosťou a shtickom¹² cez klasický Hollywood a jeho divy až po súčasnú televíznu produkciu, pričom typicky využívanými trópami sú práve jej catchphrase¹³ a one-liner¹⁴. Show často zachytáva kontúrovanie, pracné nanášanie vrstiev make-upu, aby človek kompletne pretvoril svoje črty, či vlastnoručnú prípravu outfitov, a odhaľuje tak náročné remeslo skryté za touto zdanlivo jednoduchou zábavou.

Jeden z najvýraznejších odkazov priamo na históriu dragu nájdeme v *lip sync for your life*, vyradovaní zo súťaže, ktoré napĺňa predstavu o tradičnej drag show. Lip sync ako disciplína prepája vopred pripravenú hudbu (prípadne hudobné mixy, zvukové efekty, atď.) so živým tancom a hrou s mimikou a otváraním úst. Drag queen sa počas neho snaží hudbu stelesniť a prípadne posunúť jej význam (napr. apropriuje pieseň o láske ženy k mužovi, atď.). *Lip sync for your life* zvyčajne využíva tanečnú hudbu zo 70. rokov, ktorú popularizovali černošské kluby a gay scéna¹⁵ – a hudbu z 80. rokov, ktorá sprevádzala krízu spojenú s AIDS. Bola to hudba z obdobia, v ktorom začalo byť medzi ženskými hudobnými hviezdami trendové štylizovať sa do (nie úplne nezištnej) úlohy divy, ktorá podporuje gayov (viď Madonna, Janet Jackson, Cher alebo Paula Abdul, ktorá sa v Drag Race tiež niekoľkokrát objavila ako porotkyňa). Ďalším typom hudobného sprievodu sú campové piesne z muzikálov alebo kabaretných vystúpení a napokon repertoár dopĺňa hudba hosťujúcich porotcov a samotného RuPaula.

Obr. 8. Záber z *lip sync for your life* v Drag Race

Medzi účastníkmi v show prirodzene vznikajú konflikty a dramatické scény ako v správnej freak show¹⁶, ale zároveň ich divák pozoruje zblížovať sa. Veľa priestoru v Drag Race je venovaných pozadiu postáv. V 9. sérii, ktorá bola vysielaná od začiatku tohto roka, napríklad Farrah Moan hovorí o skúsenostiach so šikanou na strednej škole a o vyhrážaní smrťou od svojich spolužiakov¹⁷. Sasha Velour sa prizná, že má skúsenosti s anorexiou, Nina Bo'nina Brown zase po dobu svojej účasti bojuje s depresívnymi stavmi a pocitmi, že nikdy nepatrla do žiadnej komunity. Drag je cez

Obr. 9. Záber z *work room* v Drag Race

dialógy účastníkov vykresľovaný ako “terapia”, pomocou ktorej je možné podobné traumy a bolestivé zážitky prekonať a nájsť sebavedomie. Terapeuticky tak pôsobí show aj na gay diváka, ktorému je určená a ktorý má podobné skúsenosti, prípadne dokáže rozšíriť obzor outsiderom.

Účastníci tiež hovoria o vzťahu so svojimi rodinami (často o odmietaní) a o budovaní ich vlastných chosen families, ktoré sú pre LGBT* komunitu veľmi typické (napr. už spomínané newyorské houses v 80. rokoch) a nápadne pripomínajú chosen families v systéme freak shows¹⁷. Podľa článku Bryana Lowdera *What Was Gay?*¹⁸, keďže prevažná väčšina rodičov nedokáže svojim gay deťom vysvetliť ich identitu, je tradíciou, že si mladí gayovia hľadajú starších priateľov či partnerov, cez ktorých funguje určitý kultúrny prenos. Konkrétnejšie v drag komunite vznikajú vzťahy drag daughters a drag mothers, teda starších performerov, ktorí odovzdávajú remeslo mladšej generácii a vzdelávajú ich v LGBT* histórii. RuPaul sám niekedy odkladá svoju úlohu dominantnej kráľovnej a vystupuje ako mama Ru, či už pri scénach v pracovni, kedy účastníkom radí pri zadaniach, alebo pri hodnotení ich kostýmov a performance v závere každej epizódy.

RuPaul je tiež do istej miery kazateľom, ktorý v show učí svoju filozofiu sebalásky a pochopenia a show vždy ukončuje zvolaním: “If you can't love yourself, how the hell you're gonna love somebody else? Can I get an amen?!” Jeho rady pripomínajú hollywoodsku new age filozofiu či gospel afroamerických protestantských cirkví, no akokoľvek banálne môžu podobné posolstvá znieť, doteraz boli gay komunite sprostredkované nanajvýš len cez undergroundové drag vystúpenia a drag „šamanov“, ako píše Lowder, a nikdy sa do takejto miery nevyskytovali v medzinárodnom televíznom prenose. Rôzne výskumy ukazujú, že gayovia sú aj napriek súčasnému pokroku v otázke LGBT* práv náchylnejší ku depresiám, úzkostiam a sebadeštruktívnemu správaniu pod tlakom ich rodín a spoločnosti všeobecne¹⁹ – možno práve preto sa stal Drag Race a jeho univerzálna, populárne-motivačná ideológia globálnym hitom. Napokon, vlastnosť, ktoré vo svojich súťažiacich vyzdvihuje, je *fierceness* – odvaha, dravosť, urputnosť a sila čeliť veľkým výzvam bez ohľadu na to, či pred nimi človek práve stojí v brnení dragu alebo nie.

¹ Tradične žena, ktorá sa väčšinou priatelí s gaymi. Vid' *Fag hag*. In: Wikipedia [online]. Wikimedia Foundation [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Fag_hag

² 1. diel 9. série RuPaul's Drag Race

³ 10. diel 6. série RuPaul's Drag Race

⁴ 4. diel 8. série RuPaul's Drag Race

⁵ 6. diel 1. série RuPaul's Drag Race

⁶ 4. diel 1. série RuPaul's Drag Race

⁷ 11. diel 6. série RuPaul's Drag Race

⁸ 1. diel 8. série RuPaul's Drag Race

⁹ 1. diel 4. série RuPaul's Drag Race

¹⁰ 8. diel 2. série RuPaul's Drag Race

¹¹ CUNT, akronym pre Charisma, Uniqueness, Nerve & Talent, je cieľom tohto vtipu.

¹² typický kúsok konkrétneho performeru

¹³ opakovaná fráza, ktorá má potenciál stať sa mémom

¹⁴ vtipná, úderná odpoveď inej postave

¹⁵ SHAPIRO, Peter. Turn the beat around: The secret history of disco. Rev. ed. London: Faber, 2009, s. 204-206. ISBN 9780571219230.

¹⁶ GERMANN, Olivia. *Gender Performance: From the Freak Show to Modern Drag* [online]. Ball State University [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://bsuenglish.com/dlr/past/issue3_germann.pdf

¹⁷ 6. epizóda 9. série RuPaul's Drag Race

¹⁸ LOWDER, Bryan. *What Was Gay?* [online]. Slate Magazine [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.slate.com/articles/news_and_politics/history/2015/05/can_you_be_homosexual_without_being_gay_the_future_of_cruising_drag_and.html

¹⁹ HOBBS, Michael. *The Epidemic of Gay Loneliness* [online]. Huffington Post [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://highline.huffingtonpost.com/articles/en/gay-loneliness/>

2.2. Gender, jazyk, spoločnosť

Kým niektoré drag queens považujú drag za formu (genderového) sebvýjadrenia, pre iné je drag komédiou či divadlom. Z tohto hľadiska je zaujímavé sledovať v Drag Race celú škálu prístupov ku ženskosti či „zženštilosti“ a mohli by sme tu najčastejšie nájsť tieto žánre dragu:

- pageant queens, ktoré odkazujú na estetiku a filozofiu súťaží krásy (typicky južanské a latinoamerické queens),
- fishy queens, ktoré pracujú s dokonalou ilúziou ženskosti,
- comedy queens,
- big girls, drag queens s nadváhou,
- goth queens, teda temné či rockersky pôsobiace queens,
- show girls, ktoré sú akoby vytrhnuté z kabaretu, muzikálu či predstavenia v Las Vegas (majú výrazné, spektakulárne kostýmy),
- genderfuck, ktoré využívajú androgýniu a komponujú či odhaľujú rôzne mužské prvky ako bradu či absenciu poprsia,
- a napokon boogers, v preklade sople – metaforicky povedané, nedokonalý, „odfláknutý“ drag.

Bez ohľadu na žáner sa v dragu objavuje paradox toho, že nie je o tom, že by sa muži snažili doslova vyzerať ako ženy, ale je o tom, že sa muži snažia vyzerať ako muži, ktorí sa snažia vyzerať ako ženy. Prezliecť sa do dragu neznamena som žena, ale som ilúzia ženy a zároveň alúzia muža. Pôvodný rod zostáva priznaný alebo aspoň implikovaný a „ženské“ prvky sú ženskými zásadne len v úvodzovkách, presne tak, ako o tom písala Susan Sontagová v Notes on Camp¹. Častou pointou dragu je prezentovať tieto prvky v takej prehnanej forme, akú neumožňuje príroda. Ako dôkaz tu poslúži spin-off Drag Race pod názvom RuPaul's Drag U – RuPaulova univerzita dragu – kde sú bývalým účastníkom Drag Race zverené vždy tri ženy, ktoré majú za úlohu pretvoriť na drag queens. V konečnom dôsledku súťažiaci nepôsobia o nič ženskejšie, pôsobia jednoducho ako „zabalené“ vo vrstve dragu.²

Bolo by asi naivné tvrdiť, že drag v interpretácii Drag Race je len nevinnou oslavou rodovej fluidity. Prvky mizogýnie sa tu prejavujú často v jazyku súťažiacich – fish v žargóne amerických drag queens odkazuje na "zápach ženského pohlavia" a fráza your face looks beat neznamena, že by niekto vyzeral zbito, ale že má dokonalý make-up. Drag tu tiež stavia na stereotypoch ako hlúpa blondýna alebo na vzorcoch

správania ako hystéria či hašterivosť. Do akej miery to problematizuje fakt, že za drag maskami stoja muži, ktorí sa takto prejavujú, už neviem úplne posúdiť. A možno je to aj cieľom – drag môže v takýchto momentoch diváka zmiast' do takej miery, že je ťažké vôbec uvažovať v klasických definíciách genderu.

Drag Race dostáva od trans komunity pomerne pravidelne kritiku, rovnako ako drag samotný. Najčastejším argumentom je, že show znižuje gendrovú problematiku na prezliekanie a komédiu³. Ako som ale spomínal vyššie, drag queens si tradične vyhradujú právo uraziť kohokoľvek a cieľom dragu je problematizovať podstatu akejkoľvek identity a ukázať ju ako konštrukt, čo tradične poburuje konzervatívcoov s ich rodovým bioesencializmom.⁴ V súčasnosti je drag však výzvou aj pre západnú trans* komunitu s jej identity politics, táto politika totiž považuje sebaidentifikáciu za nedotknuteľné a nespochybniteľné právo každého človeka.⁵

Trans* komunita sa v minulosti viackrát sťažovala na necitlivé zaobchádzanie práve s trans* témami – napríklad v rámci jednej epizódy Drag Race bol humorný kvíz, v ktorom mali účastníci hádať, či je človek na fotke biologicky alebo "len psychologicky" žena, pričom "psychologicky" v tomto prípade znamenalo drag⁶. Producenti show neskôr museli pod tlakom zo strany aktivistov odstrániť jingel "Girl, you got she-mail!"⁶, ktorý účastníkom oznamoval nové zadanie a bol hrou so slovom shemale, čo je vulgárny výraz používaný v pornografickom priemysle a v preklade znamená zhruba „transka“. V Drag Race sa často vyskytovali aj príbuzné slová ako tranny alebo ladyboy s rovnakým významom.

RuPaul označenia z transfóbie zásadne odmieta⁷ a tvrdí, že urážlivé výrazy voči trans* ľuďom patrili vždy aj drag komunite. Tá ich vo svojej praxi apropriuje a mení ich význam na pozitívny, resp. nezaťažený históriou, rovnako ako černošská komunita narába s rasistickými narážkami ako nigga. Drag queens sa podľa svojich vyjadrení v Drag Race snažia vyzeráť sickening (nechutne, odporne), čo ale v ich žargóne znamená level výnimočnosti, krásy. Zaujímavý vývoj je všeobecne možné pozorovať u slova queer⁸, ktoré bolo pôvodne urážkou, ale LGBT* komunita ho prijala za svoje a používa sa momentálne ako neutrálne slovo aj v akademickom kontexte. Argumentom v tomto smere je aj to, že každá séria Drag Race má ako jedno súťažné zadanie tzv. reading, čo znamená niekoho "prečítať" a detailne a čo najobratnejšie a najzábavnejšie ho uraziť. Podobne ako tanec vogue ho prevzala

drag kultúra z kultového filmu Paris is Burning a od jeho komunity. A kým vogue značí vstup do sveta, ktorý bol týmto marginalizovaným ľuďom odpopieraný, reading zase znamená ich kreatívnu sebaobranu – je vo svojej podstate tréningom pre situácie, v ktorých sa človeka niekto snaží uraziť, a vďaka nemu sa drag stáva obrazným brnením v nepriateľskej spoločnosti. Tieto špecifiká mierne odlišujú ideológie humoru Drag Race od seriálov ako South Park alebo Family Guy. Tie takisto spochybňuje akékoľvek hodnoty a umožňuje uraziť kohokoľvek rovnakým dielom, avšak v podstate bez inherentného ohľadu na dejiny útlaku konkrétnej spoločenskej skupiny, a teda cynicky.

Iný rozmer do tejto debaty prináša fakt, že kritika niekedy prichádza priamo z kruhu účastníkov Drag Race – v takých prípadoch ich RuPaul zvykne na svojich sociálnych médiách zablokovať⁹ alebo ad hominem spochybniť ich platnosť. Drag Race sa však postupne vyvíja a pripúšťa polemiku – v poslednej sérii došlo k tomu, že sa dve drag queens kvôli narážkam na ich váhu urazili a tento fakt bol následne rozobraný v diskusii po ukončení série – s takým výsledkom, že drag vystúpenia nemajú byť safe space tak, ako to požadujú radikálni LGBT* aktivisti, ale majú učiť divákov a queens samotné, ako sa urážkou vysporiadať a obrátiť ju na humor či na spoločenskú kritiku. Niekoľko súťažiacich z rôznych sérií sa tiež počas show alebo po nej vyoutovalo ako trans* a Peppermint, drag queen a zároveň trans žena, ktorá v poslednej sérii skončila na druhom mieste, sa do show prihlásila so zámerom ukázať, že drag nie je len povoláním pre cis mužov. Ako to komplikuje celú situáciu, už nechám posúdiť čitateľovi.

¹ SONTAG, Susan. *Notes on Camp*. In: SONTAG, Susan. *Against Interpretation, and Other Essays*. New York: Farrar, Straus & Giroux, 2007. ISBN 0312280866.

² V klubovej praxi sú trendom posledných desaťročí tiež bioqueens alebo faux-queens, teda cis ženy, ktoré vystupujú v dragu. Vid' SCRIVER, Amanda. *Why Faux-Queens Deserve A Place In Drag Culture* [online]. The Establishment [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://theestablishment.co/why-faux-queens-deserve-a-place-in-drag-culture-ab0d6204734c>

³ MANTLE, Larry. *Drag queen asks: Is drag degrading to women?* [online]. SCPR [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.scpr.org/programs/airtalk/2015/02/19/41630/drag-queen-asks-is-drag-degrading-to-women/>

⁴ Ako píše Cynthia Belmont, "Keď sa performerí postavia na javisko a komplikujú rodovú binárnosť, divák sa sám na tejto komplikácii nezúčastňuje, ale je ňou implikovaný a je prinútený uvažovať, ako sa tento zmätok vzťahuje ku nemu samotnému." Vid' BELMONT, Cynthia. *Has queer culture lost its edge?* [online]. Salon [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.salon.com/2017/08/06/has-queer-culture-lost-its-edge/>

⁵ Súčasťou diskurzu radikálne-l'avicových internetových komunití je napríklad to, že existuje nekonečné množstvo genderov a človek sa môže identifikovať ako trans* aj bez pocitov genderovej dysfórie. Každý, kto podobné tvrdenia spochybní a nepatrí pritom pod trans* spektrum, je označený za spoločensky privilegovaného a nemá teda nárok zapájať sa do diskusie. Vid' GOLDBERG, Michelle. *The Dispute Between Radical Feminism and Transgenderism* [online]. The New Yorker [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.newyorker.com/magazine/2014/08/04/woman-2>

⁶ D'ANGELO, Rafi. *RuPaul's Drag Race and transphobia: Why the shemale game was offensive*. Slate Magazine [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.slate.com/blogs/outward/2014/03/19/rupaul_s_drag_race_and_transphobia_why_the_shemale_game_was_offensive.html

⁷ NICHOLS, James. *RuPaul Responds To Controversy Over The Word „Tranny“* [online]. Huffington Post [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2014/05/22/rupaul-responds-tranny_n_5374897.html

⁸ ZANE, Zachary. *6 Reasons You Need to Use the Word „Queer“* [online]. Pride [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.pride.com/queer/2015/8/04/6-reasons-you-need-use-word-queer>

⁹ WINFRED, Tim. *All Courtney Act Wants For Christmas Is To Be Unblocked By RuPaul* [online]. Queerty, Inc. [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.queerty.com/all-courtney-act-wants-for-christmas-is-to-be-unblocked-by-rupaul-20151214>

2.3. Distribúcia show

Relácia, ktorá začínala s minimálnym budgetom na marginálnom gay kanáli LogoTV, si za 8 rokov svojej existencie vybudovala obrovskú fanúšikovskú základňu na celom svete. Drag Race "lajkujú" na Facebooku takmer dva milióny ľudí (v čase písania práce 1 990 000), čo predstavuje viac než dve tretiny z počtu fanúšikov Mad Men (2 688 000), jedného z najpopulárnejších produktov súčasnej televíznej tvorby. Podľa IMDb ratingov má zase Drag Race¹ len o niečo nižšie priemerné hodnotenia (8,2 z 10) ako Mad Men² (8,6). Vo svojich kategóriách je 2. najlepšie hodnotenou game show a 3. najlepšie hodnotenou reality show v systéme IMDb.

Momentálne má kanál VH1 v produkcii 10. sériu a 3. sériu All Stars Drag Race, spin-off show s najvýraznejšími účastníkmi predošlých sezón, ktorí nevyhrali. Mimo Spojených štátov sa dnes Drag Race vysiela v Austrálii, Brazílii, Írsku, Kanade, Maďarsku, Nemecku, Španielsku, Švédsku, Spojenom kráľovstve a Netflix poskytuje 6 jeho sérií v 165 ďalších krajinách či teritóriách vrátane Českej Republiky, Slovenska a Poľska. Drag Race však spolieha aj na transmediálnu distribúciu v podobe doplnkových webových klipov pod Logo TV (tá produkovala prvých 8. sérií Drag Race) a spin-offov na YouTube, ktoré produkuje spoločnosť World of Wonder a niekedy aj účastníci samotní. Za zmienku stojí Untucked, campovo štylizovaný pohľad do zákulisia epizódy Drag Race, alebo aj Fashion Photo RuView, ktorého najúspešnejšia epizóda má 1,5 milióna zhliadnutí a kde dve drag queens z minulých sérií Drag Race hodnotia „outfity“ účastníkov aktuálnej série. Určitú rolu zohralo aj nelegálne šírenie cez torrenty a web streaming, keďže ultrakonzervatívne krajiny ako Rusko alebo Indonézia cenzurujú akékoľvek pozitívne zmienky o LGBT komunite, ale fanúšikov Drag Race je ľahké nájsť aj v nich.

Show si za roky vybudovala komunity na rôznych online platformách a je zdrojom nespočetného množstva mémov a remixov. Asi najaktívnejším spolkom je subreddit *rupaulsdragrace*³, ktorý má v súčasnosti cez 100 000 členov. Tí rozoberajú show do detailov, vrátane kostýmov, vystúpení, či politických implikácií dragu a jazyk drag queens sa tu dostáva do praxe. Takisto sú tu často zverejňované uniktné informácie zo zákulisia a špekulácie o castingoch alebo priebehu natáčania. Na fórum niekedy prispievajú aj samotné RuGirls.

Dôležitou súčasťou distribučnej stratégie Drag Race sú aj živé vystúpenia a stretnutia. Od roku 2015 je pravidelne organizovaný RuPaul's DragCon, kongres podobný ComicConu pre fanúšikov komixových hrdinov, kde sa môžu návštevníci v Los Angeles a od tohoto roka aj v New Yorku spoznať so svojimi obľúbenými queens, kúpiť si ich merchandising a zúčastniť sa panelových diskusií o gay kultúre a dragu. Formát Battle of the Seasons je zase každoročnou tour, počas ktorej RuGirls (ako sa hovorí účastníkom RuPaul's Drag Race) vystupujú v Severnej a Južnej Amerike a tiež Európe ako súčasť drag varieté.

RuPaul's Drag Race sa takto aktívne snaží budovať akúsi novodobú, globálnu Pansy Craze a podľa ratingov a odozvy fanúšikov sa mu to darí. V roku 2016 získal Emmy za najlepšiu reality show a tento rok ho čaká sedem ďalších nominácií. Otázne je, do akej miery tu takto dochádza ku komercializácii takého revolučného kultúrneho nástroja, akým je drag. Tvorcovia relácie tvrdia, že drag sa nikdy nestane mainstreamovým⁴ – no to je už dnes možné na rôznych príkladoch vyvrátiť. Úspech Drag Race v Spojených štátoch začala napodobňovať súťažná relácia *Lip Sync Battle*⁵ a tiež *Your Face Sounds Familiar*, kde súťažiaci vystupujú v niektorých číslach v dragu – tento formát v Českej Republike odkúpila TV Nova a na Slovensku TV Markíza.

Ako ďalší argument poslúži to, že drag queens z rôznych sérií minulý rok hrali v protifajčiarskej reklame FDA, americkej federálnej agentúry na správu potravín a liečiv. Takáto spolupráca so štátnou mocou je v súvislosti predošlej ilegality a radikálnosti dragu veľmi nezvyčajná, ale vo svojej podstate by nás nemala udивovať – v období nástupu prezidenta Baracka Obamu a počas ôsmich rokov jeho pôsobenia prebehlo niekoľko zásadných zmien voči LGBT* komunite: bol zrušený zákaz slúženia “priznaných” gayov a lesbiab v armáde (tzv. Don't Ask, Don't Tell), boli zákonne zavedené rovnakopohlavné manželstvá na federálnej úrovni a celkovo sa zmenil postoj spoločnosti voči LGBT* ľuďom. V americkej kultúre tiež môžeme pozorovať niekoľko podobných prípadov, kedy kultúrna inovácia a jej následná apropriácia predchádzali spoločneskej integrácii, a teda boli jej aktívnym, konštrukčným prvkom. (Např. u Afroameričanov môžeme hovoriť o tejto úlohe v džezze, rocku, disku či hip-hope.)

S ohľadom na najnovší politický vývoj v USA je však pravdepodobné, že podobné spolupráce so štátom už v dohľadnej dobe vznikajú nebudú. Mike Pence, americký viceprezident, je známy podporou “konverznej terapie”⁶, Trumpova administratíva ihneď po nástupe k moci zmazala LGBT* portál Bieleho domu⁷ a Donald Trump sám tento rok vylúčil z vojenskej služby všetkých trans* ľudí so zámienkou, že sú záťažou pre štátny rozpočet. Tento vývoj v boji za zrovnoprávnenie v niektorých momentoch pripomína gay históriu v rámci weimarského Nemecka, kde si LGBT* komunita zažila kultúrnu a politickú obrodu, kdežto následne s nástupom nacizmu znovu prišla o svoje postavenie.

¹ *RuPaul's Drag Race* [online]. IMDb [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.imdb.com/title/tt1353056/?ref_=nv_sr_1

² *Mad Men* [online]. IMDb [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.imdb.com/title/tt0804503/?ref_=nv_sr_1

³ *RuPaul's Drag Race* [online]. Reddit [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.reddit.com/r/rupaulsdragrace/>

⁴ DAWSON, Durrell. *RuPaul on Why He and 'RuPaul's Drag Race' Can Never Go Mainstream* [online]. ABC News [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://abcnews.go.com/Entertainment/rupaul-rupauls-drag-race-mainstream/story?id=39075322>

⁵ NESSIF, Bruna. *RuPaul Says Lip Sync Battle Is 'a Poor Ripoff' of Drag Race* [online]. E! News [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.eonline.com/news/751126/rupaul-says-lip-sync-battle-is-a-poor-ripoff-of-drag-race>

⁶ STACK, Liam. *Mike Pence and 'Conversion Therapy': A History* [online]. The New York Times [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/11/30/us/politics/mike-pence-and-conversion-therapy-a-history.html>

⁷ INGRAHAM, Nathan. *Trump's White House website deletes climate change, LGBT pages* [online]. Engadget [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.engadget.com/2017/01/20/trumps-white-house-website-deletes-climate-change-lgbt-pages/>

Záver

V predošlých kapitolách som sa snažil načrtnúť kultúrne, historické a politické súvislosti reality show RuPaul's Drag Race a všeobecnejšie fenoménu dragu, ktorý v našom kultúrnom prostredí nie je príliš známy či študovaný, ale aj tu má svoje dôsledky.

Drag Race je v mnohých ohľadoch realizáciou predstavy o estetike campu – jej stavebnými kameňmi sú láska ku všetkému umelému, teatrálnosť, prehnanosť a prístup *je to skvelé, pretože je to príšerné*. Dôraz na referenčnosť, irónia, privlastňovanie si a intelektuálne pretváranie mainstreamovej kultúry sú alfou a omegou ako campu, tak aj dragu. Práve preto analyzujem camp a jeho súčasné postavenie v dvoch zásadných textoch, ktoré ho definovali, a taktiež porovnávam jeho rôzne podoby v histórii.

Ďalej sa snažím čitateľovi objasniť korene dragu a príbuzných foriem, ktoré sa vyskytli v kultúre v rôznych častiach sveta, dôraz však kladiem na americké prostredie a jeho špecifiká v oblasti populárnej zábavy.

V texte dokazujem, ako si Drag Race vydobil svoje miesto jednej z najlepšie hodnotených televíznych relácií pomocou transmediálnej distribúcie a ako takto sprístupňuje divákovi mytológiu dragu a celkovo LGBT menšiny ako kultúrnej jednotky. Drag Race často odkazuje na rôzne fenomény spojené s bojom LGBT ľudí za občianske práva a z politického kontextu ďalej vyzdvihujem genderovú stránku dragu. Špeciálna pozornosť je venovaná jazyku dragu a tomu, ako sa vďaka distribúcii show dostáva tento jazyk do praxe divákov.

Poznámky

Slovník súčasného slovenského jazyka dovoľuje používať slovo *gay* aj jeho slovenský variant *gej* ako podstatné meno a zároveň nesklonné adjektívum, ale vo svojej práci sa venujem prevažne americkému kontextu, preto som siahol po pôvodnej verzii. Pomocou nej som sa taktiež snažil vyhnúť pojmu homosexualita a odvodeným slovám, ktoré vyšli primárne z psychiatickej praxe¹, kdežto *gay* značí kultúrnu prax, ako rozoberám vyššie v texte.

V práci som sa venoval najmä mužskej verzii LGBT* folklóru a zámerne píšem len o *gay kultúre*. Drag má svoju obdobu a podobné významy aj v lesbickej komunite, tie však pre rozsah textu zanedbávam.

Akronym LGBT* sa v dnešnej dobe používa v rôznych formách, napr. LGBT+, LGBTI, atď., s cieľom označiť skupinu ľudí, ktorí sa neidentifikujú ako heterosexuáli alebo nezapadajú do tradičných (moderných) predstáv o rodovej identite. *Queer* je vhodným synonymom, no naznačuje tiež radikálnu politiku. Taktiež nevyužívam slovo transvestita, ktoré sa používa v kontexte psychiatrie, pornografie a prostitúcie a označuje to, čo v súčasnosti považujeme za prezliekací fetiš. Travestia zase naznačuje skôr európsky (kontinentálny) fenomén prezliekania, preto sa jej snažím vyhýbať a preferujem anglický výraz drag.

Pravidlá slovenského pravopisu z roku 2013 pripúšťajú správnosť *show* aj *šou*. *Show* v americkej angličtine označuje televízny produkt vo všeobecnosti a táto forma sa mi preto zdala vhodnejšia, zatiaľčo slovenčina používa slovo *šou* len na označenie prehliadky, vystúpenia, predstavenia, estrády.

¹ LOWDER, Bryan. *What Was Gay?* [online]. Slate Magazine [cit. 20.08.2017].

Dostupné z: http://www.slate.com/articles/news_and_politics/history/2015/05/can_you_be_homosexual_without_being_gay_the_future_of_cruising_drag_and.html

Zoznam obrazových príloh

Obr. 1. Drag queen Divine vo filme *Female Trouble* (1974, r. John Waters)

Obr. 2. Záber z filmu *An American in Paris* (1951, r. Vincente Minnelli)

Obr. 3. fotografia z knihy *Gay Semiotics* Hala Fischera

Obr. 4. Dobový záber zo Stonewallskej vzbury²²

Obr. 5. (vľavo) Záber z RuPaulovho videoklipu *Supermodel of the World*

Obr. 6. (vpravo) RuPaul v *Drag Race*

Obr. 7. Panel porotcov v *RuPaul's Drag Race*

Obr. 8. Záber z lip sync for your life v *Drag Race*

Obr. 9. Záber z *work room* v *Drag Race*

Bibliografia

Camp. In: *English Oxford Living Dictionaries* [online]. Oxford University Press [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/camp>

Drag. In: Wikipedia [online]. Wikimedia Foundation [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Drag_queen#Etymology

En travesti. In: *English Oxford Living Dictionaries* [online]. Oxford University Press [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://en.oxforddictionaries.com/definition/en_travesti

Fag hag. In: Wikipedia [online]. Wikimedia Foundation [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Fag_hag

History of homosexuality in American film. In: Wikipedia [online]. Wikimedia Foundation [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_homosexuality_in_American_film#World_War_II_era_to_1960s

Mad Men [online]. IMDb [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.imdb.com/title/tt0804503/?ref_=nv_sr_1

RuPaul's Drag Race [online]. IMDb [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.imdb.com/title/tt1353056/?ref_=nv_sr_1

RuPaul's Drag Race [online]. Reddit [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.reddit.com/r/rupaulsdragrace/>

BAKER, Roger a Peter BURTON. *Drag: A History of Female Impersonation in the Performing Arts*. New York: New York University Press, 1994. ISBN 9780814712542.

BAKER, Paul. *Polari – The Lost Language of Gay Men*. Londýn: Routledge, 2003. ISBN 9781134506354.

BALÁŽOVÁ, Ľubica, Alexandra JAROŠOVÁ, et al. *Slovník súčasného slovenského jazyka* [online]. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://slovniky.juls.savba.sk>

BARRIOS, Richard. *Screened out: Playing gay in Hollywood from Edison to Stonewall*. New York: Routledge, 2003. ISBN 9780415923293.

BELMONT, Cynthia. *Has queer culture lost its edge?* [online]. Salon [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.salon.com/2017/08/06/has-queer-culture-lost-its-edge/>

CARTER, David. *Stonewall: The Riots That Sparked the Gay Revolution*. New York: St. Martin's Press, 2010. ISBN 9780312671938.

D'ANGELO, Rafi. *RuPaul's Drag Race and transphobia: Why the shemale game was offensive*. Slate Magazine [cit. 20.08.2017]. Dostupné z:

http://www.slate.com/blogs/outward/2014/03/19/ruPaul_s_drag_race_and_transphobia_why_the_shemale_game_was_offensive.html

DAWSON, Durrell. *RuPaul on Why He and 'RuPaul's Drag Race' Can Never Go Mainstream* [online]. ABC News [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://abcnews.go.com/Entertainment/ruPaul-ruPauls-drag-race-mainstream/story?id=39075322>

ECO, Umberto, ed. *Dějiny ošklivosti*. Praha: Argo, 2007. ISBN 9788072038930.

FISCHER, Hal. *Gay Semiotics: A Photographic Study of Visual Coding Among Homosexual Men*. [New ed.]. Los Angeles: Cherry and Martin, 2015. ISBN 0976184176.

GARDNER, Lyn. *The end of the panto dame? Oh no it isn't!* [online]. The Guardian [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/theatreblog/2013/dec/09/pantomime-dames-principal-boys-theatre>

GERMANN, Olivia. *Gender Performance: From the Freak Show to Modern Drag* [online]. Ball State University [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://bsuenglish.com/dlr/past/issue3_germann.pdf

GOLDBERG, Michelle. *The Dispute Between Radical Feminism and Transgenderism* [online]. The New Yorker [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.newyorker.com/magazine/2014/08/04/woman-2>

HARPER, Douglas. Camp. In: *Online Etymology Dictionary* [online]. Douglas Harper [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.etymonline.com/index.php?term=camp>

HARPER, Douglas. Drag. In: *Online Etymology Dictionary* [online]. Douglas Harper [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.etymonline.com/index.php?term=drag>

HERIOT, Angus. *The Castrati in Opera*. [New ed.]. London: Calder Publications, 1980. ISBN 9780714501543.

HOBBS, Michael. *The Epidemic of Gay Loneliness* [online]. Huffington Post [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://highline.huffingtonpost.com/articles/en/gay-loneliness/>

CHAUNCEY, George. *Gay New York: Gender, Urban Culture, and the Making of the Gay Male World, 1890-1940*. 3. [print.]. New York: Basic Books, 1995. ISBN 9780465026210.

INGRAHAM, Nathan. *Trump's White House website deletes climate change, LGBT pages* [online]. Engadget [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.engadget.com/2017/01/20/trumps-white-house-website-deletes-climate-change-lgbt-pages/>

LABRUCE, Bruce. *Notes on Camp / Anti Camp* [online]. Bruce Labruce [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://brucelabruce.com/2015/07/07/notes-on-camp-anti-camp/>

LEVINE, Martin P. a Michael S. KIMMEL. *Gay Macho: The Life and Death of the Homosexual Clone*. New York: New York University Press, c1998. ISBN 9780814746950.

LIGHT, Alan. *Ziggy Stardust: How Bowie Created the Alter Ego That Changed Rock* [online]. Rolling Stone 2017 [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.rollingstone.com/music/features/ziggy-stardust-how-bowie-created-the-alter-ego-that-changed-rock-20160616>

LOWDER, Bryan. *What Was Gay?* [online]. Slate Magazine [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.slate.com/articles/news_and_politics/history/2015/05/can_you_be_homosexual_without_being_gay_the_future_of_cruising_drag_and.html

MANTLE, Larry. Drag queen asks: Is drag degrading to women? [online]. SCPR [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.scpr.org/programs/airtalk/2015/02/19/41630/drag-queen-asks-is-drag-degrading-to-women/>

MIDGELOW, Vida. *Reworking the Ballet: Counter-Narratives and Alternative Bodies*. New York: Routledge, 2007. ISBN 9780415976022.

NESSIF, Bruna. *RuPaul Says Lip Sync Battle Is "a Poor Ripoff" of Drag Race* [online]. E! News [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.eonline.com/news/751126/rupaul-says-lip-sync-battle-is-a-poor-ripoff-of-drag-race>

NICHOLS, James. *RuPaul Responds To Controversy Over The Word „Tranny“* [online]. Huffington Post [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2014/05/22/rupaul-responds-tranny_n_5374897.html

O'HARA, Frank. *Homosexuality* [online]. Poem Hunter [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.poemhunter.com/poem/homosexuality/>

POVAŽAJ, Matej, *Pravidlá slovenského pravopisu*. Bratislava: Veda 2013, 592 s. ISBN 978-80-224-1331-2

RYAN, Hugh. *Why So Many Disney Villains Sound Gay* [online]. Vice Magazine [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: https://www.vice.com/en_uk/article/5g9e4d/the-number-of-gay-animated-villains-will-surprise-you-456

SCRIVER, Amanda. *Why Faux-Queens Deserve A Place In Drag Culture* [online]. The Establishment [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://theestablishment.co/why-faux-queens-deserve-a-place-in-drag-culture-ab0d6204734c>

SHAPIRO, Peter. *Turn the beat around: The secret history of disco*. Rev. ed. London: Faber, 2009. ISBN 9780571219230.

SONTAG, Susan. *Notes on Camp*. In: SONTAG, Susan. *Against Interpretation, and Other Essays*. New York: Farrar, Straus & Giroux, 2007. ISBN 0312280866.

SONTAG, Susan. *On Style*. In: SONTAG, Susan. *Against Interpretation, and Other Essays*. New York: Farrar, Straus & Giroux, 2007. ISBN 0312280866.

STACK, Liam. *Mike Pence and 'Conversion Therapy': A History* [online]. The New York Times [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/11/30/us/politics/mike-pence-and-conversion-therapy-a-history.html>

WARD, Adolphus William et al. *Popularity of the Masque in the age of Elizabeth*. In: *The Cambridge History of English and American Literature* [online]. Bartleby.com [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://www.bartleby.com/216/1301.html>

WARHOL, Andy. *Self-Portrait in Drag* [online]. Guggenheim [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.guggenheim.org/artwork/15490>

WHEELER, Andre. *Learn Polari, the Secret Language of the Gays* [online]. Out Magazine [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.out.com/art-books/2016/3/25/learn-polari-secret-language-gays>

WILLMAN, Chris. *The Little Mermaid* [online]. Entertainment Weekly [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <http://ew.com/article/2012/07/31/little-mermaid-3/>

WINFRED, Tim. *All Courtney Act Wants For Christmas Is To Be Unblocked By RuPaul* [online]. Queerty, Inc. [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.queerty.com/all-courtney-act-wants-for-christmas-is-to-be-unblocked-by-rupaul-20151214>

ZANE, Zachary. *6 Reasons You Need to Use the Word „Queer“* [online]. Pride [cit. 20.08.2017]. Dostupné z: <https://www.pride.com/queer/2015/8/04/6-reasons-you-need-use-word-queer>